

Izhaja vsako sredo in petek.
Stane za celo leto 15 L
» » pol leta 8 »
» » četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo leto lir 40.
Na naročila brez do poslani naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 75

V Gorici, v petek 28. oktobra 1927

Leto X.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. — List izdaja konsorcij »Gor. Straže«. — Tisk Katoliške tiskarne v Gorici, Riva Piazzutta št. 18.
Uprava in uredništvo: ulica Mameli št. 5. (prej Scuole).
Telef. int. št. 308.

Navzdol.

Že kakih 100 let sem živimo v velikem preseljevanju narodov. Celi deli narodov so se pomaknili z vzhoda na zapad. Amerika je sprejela po večini vse odvišno prebivalstvo Evrope. Na drugi strani pa je zbrala industrija milijone ljudi po mestih. Skoro neopazeno se vrši to preseljevanje narodov — z železnico se je posameznik odpeljal in se še odpelje proti industrijskim centrom in v kratkem mu sledi družina. Tako je vzrasla z industrijo nova miselnost ljudi, sprva omejena na industrijske delavce, a danes že razširjena in splošna v vseh nižinah — vzrasel je proletarijat.

Stlačeni v ozke prostore, odtrgani od narave, nezadostno prehranjeni in zapuščeni so izgubili ti ljudje vsak čut in smisel za skupnost. Živo nasprotje med kapitalom in delom, družbo in občestvom.

In danes je ta miselnost človeka že zajela vse nižje kroge: Kmeta predvsem, našega slovenskega kmeta. —

Pa tudi vsi drugi sloji so v zadnjih petih letih padli med proletarijat. Obrtniki, trgovci, uradniki, duhovniki.

To je znak splošnega propada, propada kulture.

Miselnost človeka, usužnjena ga stroju in denarju, pozna samo matematiko: veruje še samo to, kar se da znanstveno, matematično dokazati. In s tem je našel pot med proletarce materializem in brezversstvo iz kroga vladajočih gospodarjev, duša proletariata je ugasnila vse nadnaravnosti, zatrla družino, ki je postala še samo skupna jedilnica in spalnica, raztrgala zvezo s preteklostjo in zabrisala z dimom fabriških dimnikov in splošnih kletvic vero v dobrotnega, pravičnega, vsevednega Boga.

Liberalizem je krepil kapitalistični razvoj. Neoviran gospodarski razmah posameznega podjetja naj bi bila najboljša podlaga za blagostanje vsega naroda.

Socialna beda pri milijonih, milijardni dobički pri nekaterih: Stara kmečka kultura in kmečka sila je izpita in zastrupljena. Ne samo pri nas. V Nemčiji ima 3000 ljudi pravo po postavi, da izmozgava ves narod. V Ameriki, deželi »svobode«, ima par milijardarjev vse v rokah: državo in ljudi. Samo da je tu še vse bolj rafinirano. In tako povsod.

Propad kulture.

Smeš pridigati krivo vero, smeš se boriti zoper vse dobro, pa te ne bodo tako sovražili, tako metali v blato, kakor če se drzneš le s prstom migniti proti gospodom denarja in kapitalizmu in njegovim osnovam.

Vse javno življenje ima kapital v oblasti. Vsa znanost je v službi kapitalizma: ni neumnosti, katere bi ne bila znanost zastopala in označevala. In umetnost? Kino, opere, modne norosti in »upodablja joča umetnost« — nekaj lahkoživcev — pustolovcev »ustvarja« — resnični umetniki pa sede v svojih podstrešnih sobah ali pa so ubiti v poklicu, ki ni za nje.

Kultura Evrope in Evropa propada in je že propadla.

Propada, ker je »krščansko učila, pogansko živela«. (Tagore.)

Kaj se godi po svetu?

V »Goriški Straži« smo se že večkrat bavili z notranjimi razmerami in težavami, ki so v Romuniji nastale po smrti kralja Ferdinanda. Romunska vlada pod predstvom starega politika iz liberalne stranke Bratianuja je proglasila za kralja petletnega Mihaela, sina bivšega prestolonaslednika Karola, ki je moral radi svojih ljubezenskih zadev, kot so sporočili javnosti, v resnici pa radi hudih nesoglasij z Bratianujem, zapustiti Romunijo in se odpovedati nasledstvu na prestolu. Bratianujeva vlada je radi mladosti novega kralja uporabila zadevne določbe v ustavi in sestavila regentski svet, ki bo nadomestoval kralja do polnoletnosti. Novi položaj se je zelo jasno pokazal pri otvoritvi letošnjega jesenskega zasedanja romunskega parlamenta. Prestolni govor, ki v vseh svojih potezah kaže, da ga je sestavil Bratianu, je prebral princ Nikolaj, stric kralja otroka. Regentskega sveta pri otvoritvi ni bilo. Opozicija se tudi ni udeležila slovesne otvoritve. Slika sedanjega položaja je torej taka: prazen kraljevi stol, odsoten regentski svet in vsemočena liberalna stranka pod Bratianujem. Edini nasprotniki Bratianujeve vlade so sedmograški kmetje, združeni v stranko

nacionalnih zaranistov

ali narodno kmetско stranko pod vodstvom Maniuja. Avarescu, ki tudi spada k opoziciji je, kot je znano, priznal sedanje ustavno stanje in regentski svet, sedmograški kmetje pa tega niso nikdar storili. Bratianu jih je že mnogokrat vabil, naj vstopijo v vlado. Niso hoteli, kajti z udeležbo v vladi bi, če tudi ne izrecno, pa vsaj dejansko priznali nov položaj in sprejeli odgovornost zanj. Vrh tega trdijo, da so bile zadnje volitve nasilne in nezakonite in da se mora sedanji parlament radi tega razpustiti.

V boju proti Bratianujevi stranki je kmetška stranka šla še korak naprej. Napadla je regentski svet, češ, da je le orodje v rokah ministrskega predsednika in liberalnih voditeljev. Poslužila se je tudi bivšega prestolonaslednika Karola, ki je hud nasprotnik Bratianuja. Pri tem je najbrž ni vodila toliko gorečnost zanj in za njegovo politiko, kolikor skupno sovrašstvo. Iz vseh teh nesoglasij in nasprotij je pa vzrastel nov dogodek, ki resno razburja sedanjo Romunijo. Listi so namreč javili, da je romunska policija v Braševem (Hermannstadt) zaprla poslanca Manoilescuja, ko se je vračal iz inozemstva domov.

Manoilescu.

Manoilescu je političen pristaš bivšega ministrskega predsednika generala Avarescuja. Kot poslanec je bil tudi državni podtajnik v finančnem ministrstvu, torej vsekakor vplivna oseba. Zlasti pa je poznan po svojem prijateljskem razmerju z bivšim prestolonaslednikom. Odkar je Karol v inozemstvu, je bil Manoilescu že dvakrat pri njem, prvič po naročilu generala Avarescuja, drugič iz lastne volje. Vendar je tudi pred drugim odhodom v Pariz — Karol živi večino

ma v Parizu — obiskal starega generala in se dolgo razgovarjal z njim. Vse kaže, da je pri zadevi prizadet tudi Avarescu.

Po kaj je hodil v Pariz?

Gotovo je, da Manoilescu ni hodil v Pariz samo kot dober prijatelj princa Karla, temveč, da so ga pri tem vodili tudi drugi, predvsem politični razlogi. In kot se vsaka vlada, ki ima težko vest, obda z vohuni, ki ji služijo doma in na tujem, tako je tudi Bratianu pošiljal za voditelji opozicije vohune, da bi vsaj zvedel, kod hodijo in s kom občujejo. Manoilescu je bil pri Karolu in še predno se je vrnil, je Bratianu na podlagi raznih podatkov iztuhotal, da gre za veleizdajo in za prekucijo v Romuniji. Morebiti se ni niti mnogo zmotil, akotudi je princ Karol izjavil, da ne namerava nobene revolucije in da se ne bo prej vrnil v Romunijo, dokler ga ne bo poklicalo ljudstvo. Zajemljivo je, kaj je Karol rekel, ko je zvedel, da je Manoilescu zaprt. Potrdil je, da mu je izročil pisma, naslovljena na načelnike opozicionalnih skupin, rekel pa je tudi, da so bila ta pisma samo odgovor na vprašanje, ki so mu ga voditelji opozicije stavili glede nekkih njegovih izjav ob priliki očetove smrti. Tiste izjave je namreč priobčil nek francoski list, ki pa je v Romuniji zabranjen. Ker vlada v Romuniji tudi sicer stroga cenzura, zato se opozicija ni mogla poučiti o resnici in zato je pismeno zahtevala pojasnil. On (Karol) da jih je dal. Ako je Bratianu radi tega dal za preti prenašalca teh pisem, je znak, da se boji, da bi se ljudstvo ne začelo preveč zanimati za usodo bivšega prestolonaslednika.

Kakšen je položaj?

Zdi se, da je položaj precej resen in zapleten. Avarescu trdi v svojem listu, da je vlada kršila ustavo, ker je dala zapreti državnega poslanca in sicer brez zapornega povelja, ki ga lahko izda edino le sodišče. Vlada je vsekakor v skrbeh. Po poročilih raznih večjih evropskih listov je vlada uvedla strogo cenzuro. O aretaciji bivšega državnega podtajnika n. pr. ni poročal noben romunski list. Nadeje je ukinila ves telefonski promet. Vladno palačo je obdala z močnimi oddelki vojaštva. Sumljive ljudi zapirajo kar vprek. Vsem poslancom, ki bi se izjavili proti sedanji ustavi, grozi s procesom radi veleizdaje. Mati sedanjega kralja je odložila svoje potovanje v inozemstvo. To pa pišejo izvenromunski časopisi. Za romunsko javno mnenje govori vlada, ki je izdala sledeče poročilo: »Vesti inozemskega časopisja o karlističnem gibanju v Romuniji so napačne. Gre samo za poziv, katerega je bivši prestolonaslednik Karol poskušal poslati načelnikom raznih strank, med njimi tudi ministrskemu predsedniku, naj ukrenejo, da se bo romunsko ljudstvo lahko izrazilo o njegovem zopetnem povratku na prestol. Ker pa je takšna akcija napad na ustavno varnost in red v državi, zato je bil prenašalec pisem Manoilescu zaprt in pred sodišče postavljen. Vlada je trdno

odločena vzdržati zakoniti red v državi in bo ukrenila vse potrebno, da se vsi taki poskusi preprečijo.« Vlada je zaenkrat res dovolj močna, da bo morebitne poskuse zatrla. Vprašanje je le, koliko časa bo vzdržala, kajti ideje ne bo mogla zatreti, posebno ideje, ki je rodila mučenike. Manoilescu je bil namreč postavljen pred vojaško sodišče, ki bo obravnavo po možnosti pospešilo. Pravijo celo, da bo končana že ta teden. Za zagovornika zaprtega poslanca se je javil njegov političen tovariš in mogoče celo udeleženec pri vsej zadevi general Avarescu. Braniti se bo moralo tudi vodstvo kmetске stranke. Nihče seveda ne ve, zakaj in kako.

Sklepne misli.

Sedanja Romunija je mlada država. Vojna ji je prinesla enkratno povečanje ozemlja. Naravno je, da ima težave. Saj jih imajo vse nove, iz različnih sestavin nastale države. Naravno bi pa bilo tudi, da bi se te težave odstranile v sporazumu z vsemi strankami, z vsem prebivalstvom. Tega v Romuniji ni. Tam vlada Bratianu s svojimi liberalci, ki menda nič kaj nežno ne delajo z drugače mislečimi ljudmi. Vendar bo tudi tam slednjič zmagala pravičnost in razsodnost, saj imajo orožje, ki razbije še močnejšo stranko, to je glasovanje pri volitvah.

Okno v svet.

Moskovska vohunska zadeva.

Sovjetske oblasti so izsledile in zaprle več ljudi, ki so vohunili v prid Anglije. V ponedeljek 24. oktobra je vojno sadišče v Moskvi končalo obravnavo in obsodilo tri udeležence na smrt, dva pa na dve leti zopora.

Znamenit govor Lloyd Georgea.

Lloyd George je bil angleški ministrski predsednik med vojno in takrat, ko so delali mirovne pogodbe. V ponedeljek je govoril na velikem ljudskem zborovanju angleške lige za Zvezo narodov. Posebno je poudaril, da tičijo vse nevarnosti za vojno v Evropi v sporih radi mej, ki so nastale, ker so zmagovalci sestavljali mirovne pogodbe, ko so bili od vojne utrujeni in ker niso bili dovolj poučeni o položaju v Evropi. V dodatnih pismih pa so zmagovalci vsem državam priznali možnost poprave mej. Nato je omenil tudi narodne manjšine in rekel, da ni nihče iskreno uporabil določb mirovnih pogodb za varstvo narodnih manjšin.

Nesporazumljenje v jugoslovanski demokratski

zajednici je — vsaj na videz — končano. Klub demokratskih poslancev je 25. oktobra izrekel zaupnico Ljubi Davidoviću in tudi demokratskim ministrom, med katerimi je zunanji minister dr. Markinković, ki ga nekateri smatrajo za voditelja vladnega krila zajedničarskih poslancev.

Poslanec zaprt.

Romunska vlada je ukazala za preti državnega poslanca Manoilescuja, ker je delal na to, da bi se bivši prestolonaslednik Karol vrnil v Romunijo. Poslanca so obtožili veleizdaje in ga postavili pred vojno sodišče. Zaprtih je bilo tudi mnogo drugih znanih osebnosti.

Nabori letnika 1908.

V začetku oktobra so se začeli nabori letnika 1908. Ker gremo z oktobrom že h koncu, naj navedemo, kdaj in za katere kraje se bodo vršili nabori v novembru, decembru, januarju in februarju. V Ajdovščini bodo nabori po sledečem redu: 5. novembra za Ajdovščino, Budanje in Črniče; 7. novembra za Kamnje, Dol-Otlico, Erzelj in Gojače; 8. nov. za Gaberje, Lokavec in Vrabče; 9. nov. za Goče, Lože, Planino, Podkraj in Podrago; 10. nov. za Rihemberk, Velike Žablje in Skrilje; 12. nov. za Šmarje, Sv. Križ in Ustje; 14. nov. za Št. Vid, Slap, Šturijske in Vrtovin; 15. nov. za Vrhpolje, Vipavo in Col. V Komnu bodo nabori: 19. nov. za Komen in Brestovico; 21. nov. za Berje, Kobjeglavo, Veliki dol, Gabrovico, Gorjansko, Pliskovico in Škrbino; 22. nov. za Stanjel, Selo, Temnico in Vojščico. V Korminu bodo nabori: 1. dec. za Krmin; 2. dec. za Biljano, Brazzano in Kožbano; 3. dec. za Kaprivo, Dolenje, Medano in Medejo; 5. dec. za Mosraro, Mosso in S. Lorenzo. V Gorici bodo od 2. do 16. januarja 1928 nabori za goriško mesto, 18. jan. bodo za Bilje, Čepovan, Opatjeselo in Osek; 20. jan. za Grgar, Miren in Dornberg; 21. jan. za Ozeljan, Šempas in Števerjan; 23. jan. za Prvačino in Renče; 25. jan. za Kojško in Šmartno; 27. jan. za Sovodnje, Trnovo in Tribušo; 28. jan. za Vrtojbo in Vogersko. Naknadni nabori za vse občine kanalskega, idrijskega, tolminskega in bovškega okraja bodo 30. januarja v Gorici; ravnotako bodo v Gorici 1. febr. naknadni nabori za vse občine ajdovskega, komenskega, gradiščanškega, krminskega in goriškega sodnega okraja. O predpisih, ki veljajo za vsakega nabornika, se lahko informirate na domačem županiškem uradu. Če je kdo v dvonih se lahko obrne na tajništvo naše politične organizacije v Gorici, via Mameli 5.

Nova jugoslovanska paroplovna družba.

V Jugoslaviji so ustanovili družbo, ki bo skrbelo za potniški in blagovni promet med Dalmacijo in južno Ameriko. K ustanovitvi družbe sta mnogo pripomogla hollandski Lloyd in Cunard Line. Temeljna glavica družbe znaša 250 tisoč funtov šterlingov. Na Angleškem že gradijo prvi parnik, ki se bo imenoval »Carica Milica«.

Študentovski nemiri na Ogrskem.

Ko so ogrski visokolci zvedeli, da hoče vlada odpraviti zakon, ki omejuje število slušateljev na vseučiliščih, so se silno razburili in priredili veliko protestno zborovanje, ki se je izmaličilo v protijudovske nemire.

Stavka nemških rudarjev je končana. Delavci so s 381 glasovi proti 36 sprejeli razsodbo državnega ministra in zahtevali, da se proglasi za obvezno. Minister je zahtevi ugodil. Posestniki premožgovnikov so takoj nato sklicali sejo z dnevnim redom: nova ureditev cen rjavega premoga.

Stave prepovedane.

Policijsko oblastvo je izdalo odredbo, po kateri so prepovedane stave v javnih lokalih. Zato morajo v gostilnah, kavarnah in sličnih prostorih biti na vidnih mestih napisani razglasi, da so stave, ki spadajo prav za prav pod hazardne igre, prepovedane.

Brzjav posebne vrste.

Nemška tvrdka Siemens bo v kratkem postavila brzjavno zvezo med Berlinom in Dunajem. To pa ne bo navaden brzjav, marveč se bo do lahko pošiljale slike, rokopisi in celo stenogrami. Izprva so mislili narediti celo progno brez žice, pa so tako preudarili, da je žica bolj zanesljiva.

Potres v Ameriki.

V Združenih državah severne Amerike se je v torek zjutraj tresla zemlja. Potresni sunki so bili zelo močni. Škoda je baje velika, posebno v Alaski, a še ni natančno ugotovljena.

Valuta.

Dne 27. oktobra si dobil:

za 100 franc. frankov	71 75 do	72 05	Lir
za 100 belg. frankov	252 50 do	256 50	"
za 100 švic. frankov	352. do	354.—	"
za 100 češ.-slov. kron	54 10 do	54 40	"
za 100 dinarjev	32 10 do	32 40	"
za 1 šterling	89 02 do	89 22	"
za 1 dolar	18 24 do	18 30	"
Novci po 20 frankov	70 50 do	72 50	"
za 100 avst. kron	0 255 do	0 026	"

Vojno-odškodninske obveznice: 72.50.

Kulturni vestnik.**Oratorij sv. Cirila in Metoda.**

O priliki 11 stoletnice rojstva sv. Cirila je skladatelj dr. Božidar Širola zložil velik oratorij: »Sv. Ciril in Metoda«. Ta skladba je že v nemškem Frankfurtu na mednarodnem glasbenem festivalu zaslovela. Skladba je vsa čistoslavskega značaja, prepletena z motivi starohrvatskih cerkvenih pesmi. V njej deluje zbor zagrebškega »Kola« nastopil s tem oratorijem v Ljubljani in žel zmagovslaven uspeh. Vodil ga je briški rojak g. Srečko Kumar.

Razkol v anglikanski cerkvi.

Med modernim krilom anglikanske (protestantske) cerkve in med pravovernimi anglikanci je zadnje čase prišlo do burnih prerekanj. Začela so se v soboto 15. oktobra, ko je v katedrali sv. Pavla v Londonu pridigal birminghamski škof dr. Barnes, ki je menda eden najbolj naprednih cerkvenih knezov anglikanske cerkve. Dr. Barnes je rekel, da popolnoma priznava Darvinovo razvojno teorijo. V svoji pridigi je zavrgel cerkvene zakramente in predvsem nauk o spremembi kruha in vina pri sv. maši, češ, da je to zmota, ki ne vzdrži znanstvenim preiskavam. Takoj po pridigi pa se je oglasil k besedi kanonik Bullock-Webster, ki je prebral slovesen protest proti izjavam dr. Barnes in ga javno proglasil za krivoverca. V cerkvi je takoj nastalo prerivanje in razgrajanje med pristaši obeh duhovnikov. Kmalu nato je dr. Barnes pisal nadškofu v Canterbuy pismo, v katerem je ponovil svoje trditve. Nadškof v Canterbury je najvišji angleški cerkveni knez. Kako se bo stvar rešila, se ne more sklepati. Ti dogodki so jasna priča, kam lahko zaide cerkev, ako se loči od božjega namestnika rimskega papeža.

Šahovski turnir v Londonu.

Mednarodni šahovski turnir (tekma) v Londonu, o kateri smo že pisali, se je ta teden končala. Univerzitetni profesor dr. Vidmar iz Ljubljane je odnesel četrto nagrado. Vseh udeležencev je bilo dvanajst.

Tri zgodovine slovenske umetnosti.

Kdo bi si bil pred 30. leti drznil upati, da bomo imeli Slovenci znanstveno obdelano zgodovino svoje umetnosti! Pa so po vojni izšla kar tri dela. Kustos Mal je napisal »Zgodovino umetnosti pri Slovenih, Hrvatih in Srbih«. Na podlagi obširnega, v podrobnostih preučene gradiva je umetniški konservator dr. Stele spisal »Oris zgodovine slovenske umetnosti«, ki nam kaže razvoj slovenskega slikarstva in kiparstva od 16. stoletja do konca 19. stoletja. Zelo zrelo je tudi delo marljivega raziskovalca mons. Steske, ki je sestavil pregledno, sistematično zgrajeno »Zgodovino slovenske umetnosti«, ki je izšla v založbi Družbe sv. Mohorja na Pre-

valjah. Slovenska umetnostna zgodovina seveda opisuje in raziskuje tudi spomenike slov. umetnosti na Goriškem in Tržaškem.

Slovenska Matica — prerrojena.

Slovenska Matica je nad 50 let bila prvo in glavno ognjišče mlade slovenske znanosti. Zbrala je v znanstvenih »Zbornikih«, v leposlovnih in strokovnih knjigah dragocen, velik zaklad kulturnih vrednot. Z vojno je nje delovanje prestalo, Avstrija jo je l. 1917. celo ukinila in nje premoženje zaplenila. Po vojni je Slovenska Matica oživela, toda do pravega življenja ni več prišla. Ta mesec pa je stopila v javnost z oklicem, v katerem naznanja, da bo l. 1928. začela sistematično delovati. Izdala bo štiri knjige, med njimi Izidorja Cankarja Zgodovino umetnosti (II. del).

Cerkveni glasbenik.

oktober 1927, prinaša razpravo »Jaz nez Pierluigi de Palestrina« (ob 400 letnici njegovega rojstva), v kateri prof. dr. Mantuani z obširnim zgodovinskim aparatom raziskuje nekatere še nepreiskane probleme Palestrinovega glasbenega dela. — Fran Ferjančič je napisal zanimiv življenjepis mons. Mihaela Arka — glasbenika.

Iz zgodovine Kostanjevice pri Gorici.

V 17. stoletju je v gradu na Pristavi pri Gorici prebivala bogata in verna družina grofov Turenskih (della Torre, a Turri). Vsa bližnja okolica tega predmestja je bila njena lastnina, tako tudi hrib nad Pristavo daleč tja proti Panovcu. Hrib nad Pristavo je pokrival gozd kostanjevih dreves, zato se je po njem imenoval hrib Kostanjevica. Na deblu enega teh kostanjev je stala čedno naslikana podoba Matere božje. Grof Matija Turenski je rad hodil tja molit, pa tudi Goričani in okoličani so sčasoma jeli zahajati k tej podobi. Grof Matija to videč, sklene sezidati tam majhno cerkev; v oltar pa da postaviti omenjeno podobo. Zraven cerkvice postavi hišo z lepim številom majhnih celic. Cerkev in samostan je izročil l. 1650 očetom karmeličanom Ljudstvo se zdaj pravi temu kraju »Kapelca«.

131 let so karmeličani tu delovali in skrbeli za dušno oskrbo slovenskim okoličanom ter slovenskim in furlanskim meščanom v Gorici. Ko je pa cesar Jožef II., prežet »prosvitljenega«, v resnici uničevalnega duha liberalnih idej, dne 30. oktobra 1781 izdal zakon, da se morajo številni samostani zatreti, so morali tudi karmeličani zapustiti Kostanjevico. Šele čez 15 let, na 2. julija 1796, se je kostanjeviška cerkev spet odprla za službo božjo; opravljal jo je najprej duhoven Filip Polj, za njim pa duhoven Andrej Bitežnik iz Solkana. To je trajalo do l. 1810, ko so francoske čete Napoleonove zasedle Gorico.

Goriška dežela je bila priključena kraljestvu Iliriji, ki je objemalo mnoge slovenske in hrvaške dežele ter obetalo postati zibel narodnega prerrojjenja. V francoski dobi se je tudi na verskem polju mnogo spreminilo. Francoski maršal Marmont je izdal odlok, naj se kostanjeviški samostan izroči očetom frančiškonom, ki so tedaj bivali v samostanu sv. Antona na Starem trgu. Dne 28. decembra 1910. je goriški nadškof izročil o. gvardjanu odlok in na svetih Treh kraljev dan 1811. se je frančiškanska družina v slovesni procesiji preselila na Kostanjevico. Prvi gvardjan je bil (1811—1817) o. Rufin Žohar, Slovenec iz Reke.

Za njim je nastopil o. Mihael Jelarčič, Goričan, ki je prenovil samostan. L. 1821. se je z dovoljenjem državne vlade ustanovilo v

ZAHVALA

zavarovalnici L'Union, oziroma g. Aug. Ravnik-u v Gorici, Via Barzellini N. 2 I. nad. za točno izplačilo odškodnine mojega poškodovanega poslopja.

Alojz Levpušček

Gorica

Via Cappucini N. 2

samostanu modroslovno učilišče, l. 1823. pa prva dva letnika bogoslovja. Kostanjeviški samostan je postal s tem kulturno središče za vsot franciškansko provinco na slovenskem ozemlju. V teh šolah so se izobraževali mladi redovniki, ki so potem po raznih krajih med Slovenci in Hrvati po višjih šolah vzgajali mladino in pastirovali po župnijah. Tu na Kostanjevici je frančiškanska provinca sv. Križa zbrala tudi cvet svojih razumnikov, cel profesorski zbor. In tu je delal svetovnoznani slavist otec Stanko Škrabec, slava province Sv. Križa, in je v »Cvetju« na skromnih platnicah začrtal novo smer jezikoslovju ruskega, poljskega, češkega, slovaškega, slovenskega, srbo-hrvatskega in bolgarskega naroda.

Kostanjevica pa je bila predvsem studenec milosti za mesto in okolico in še za tisoče katoličanov na Vipavskem in v Brdih, ki so tu iskali dušnega prerrojjenja in so ga našli — v krščanski, vsem narodom in jezikom enako pravični ljubezni.

Gospodarstvo.**Davčne in druge olajšave.**

Na podlagi zakona z dne 12. avgusta 1927, št. 1463, objavljenega v »Gazzetti Ufficiale« št. 192 z dne 20. avgusta 1927 je olajšala država davčno breme, in sicer:

1. Za dobo od 1. julija 1927 do 30. junija 1930 se zniža hišni in zemljiški davek za $\frac{1}{4}$.

2. Davek na zemljiški dohodek se zniža za polovico od 1. julija 1927 naprej.

3. Dohodninski davek (Richezza mobile) se skrči, in sicer:

a) pri kategoriji A (obresti od izposojil in vlog) od 22% na 20%;

b) pri kategoriji C (plače uradnikov in delavcev) od 11 na 9%.

Znižane so bile tudi nekatere druge pristojbine, in sicer:

1. Kolkovine pri menicah, v veljavi od 1. novembra 1927 dalje:

a) Menice s krajšo zapadlostjo od 4 mesecev morajo biti kolkovane z —90 L na vsak tisoč (dosedanja kolkovina je znašala 1.20 L);

b) menice z zapadlostjo 4 do 6 mesecev morajo biti kolkovane z 1.80 L za vsak 1000 (dosedanja kolkovina je bila 2.40 L na tisoč);

c) menice z zapadlostjo nad 6 mesecev ali menice »in bianco« morajo biti kolkovane z 3.60 L za vsak 1000 (dosedanja kolkovina je znašala 4.80 L na tisoč lir);

č) menice z zapadlostjo manj kot en mesec dni morajo biti kolkovane z —40 za vsak 1000 L (dosedanja kolkovina —50 L).

Poleg omenjenih kolkovin je potrebno dati —10 L za vsako menično golico (blanketo).

2. Registrska taksa za prenos nepremičnin je bila znižana od 8% na 6%, in sicer od 5. septembra 1927 naprej. Poleg tega je olajšano tudi plačilo registrske takse, in sicer se plača polovica takse takoj pri registraciji, ostala polovica pa tekom 6 mesecev po registraciji.

3. Pristojbina na vknjižbe je bila znižana od 2.50% na 1%.

4. Ono blago, ki je bilo podvrženo davku na poslovni promet (tassa scambi) s 3 in 2%, plača vnaprej samo 1%.

Koledarček.

31. okt. ponedeljek, Volbenk, š.
 1. nov. torek, Vsi svetniki.
 2. nov. sredo, Verne duše.
 3. nov. četrtek, Viktorin, šk.
 4. nov. petek, Karel Borom, š.
 5. nov. sobota, Elizabeta.
 6. nov. nedelja, Lenart, opat.

Kaj je novega na deželi?

Sovodnje.

Zadnji torek je umrl tukajšnji posestnik g. Ivan Tomšič, star 78 let. Rajnik ni bil spoštovan in v posestvan samo v domači občini, temveč je bil znan v celi goriški okoličini. Pokoj njegovi duši!

Planina pri Vipavi.

Naše katoliško prosvetno društvo je eno izmed prvih prejelo odlok, s katerim ga je prefekt razpuštil. Društvo so ustanovili l. 1908. tedanji fantje z g. župnikom in so v njem do začetka svetovne vojne prav marljivo delovali. Tj fantje so danes po večini vsi prav skrbni gospodarji, ki se zavedajo svojih dolžnosti. — Po vojni se je društvo obnovilo in najbolj delovalo v letu 1925. pod vodstvom tedanjega predsednika Janeza Lovrenčiča. Kot zaključek v javnosti je pa bila prireditev meseca junija l. 1926., pri kateri je nastopilo devet bratških društev s petjem, kupleti, deklamacijami in z dramatskimi prizori. Zbrana množica, ki je štela nad 1500 oseb, je vztrajala 4 ure na mestu in dajala duška svojemu zadovoljstvu. Zadnji krmar nam je bil bivši predsednik Kopal Anton. Pod njegovim vodstvom smo izvedli prosvetne tekme za l. 1927. Nato so se zaprla vrata društvene sobe. Fantje in dekleta so se čutili užaljene in so odposlali protest na notranje ministrstvo v Rim. Priziv še ni rešen. Pričakujemo pa ugodne rešitve.

Sentviška gora.

V noči od 22. do 23. okt. so neznanzi zlikovci vlomili v kuhinjo tukajšnjega občinskega načelnika, postavili na okno polno žlic in vilic, odprli občinski urad, žigosali in razmetali knjige, ukradli občinski pečat, daljnogled in okoli 20 L. Potem so odprli vinsko klet, odnesli hleb sira, salamo in popili steklenico piva. Občinski načelnik je v gorenjih prostorih slišal ropot, a ni šel pogledat. Tako so tatovi nemoteno odšli. To je že drugi slučaj tatvine, ki se je dogodil v tej hiši.

Iz gornje Vipavske.

Prijatelj z Vipavskega nam piše: Kljub temu, da so bili izdani razni odloki, ki omejujejo plese, vendar neka majhna vas v bližini našega trga zadnje mesece kar tekmuje z njimi. Nedeljo za nedeljo škriplje harmonika in konec vseh koncev je redno fantovski tepež. Fantje in dekleta, ali se vam niso še odprle oči? Zadnji čas je, da se zoper to nezumno zapravljanje denarja, ki ubija dušo in telo, nekaj ukrene. Zavedati bi se morali, da je čut za varčnost, treznost in poštenost pri naši mladini višjega pomena kot pa par desetakov, ki padejo v žep nekaternikov. Saj nisem zoper pošteno zabavo in razvedrilo, ki ga človek nujno potrebuje. Sem pa najodločneje zoper celonočno igranje na karte, pivanje in plesanje, ki jemlje našim fantom in dekletom čut za varčnost, treznost in poštenje in jih pripelje za prezgodnji grob. To je izguba, ki je ne odtehta nobena še tako lepa lira in sladka beseda.

Rihemberk.

V nedeljo dne 23. t. m. smo položili k večnemu počitku v lastno

grobnico Josipa Terčiča, roj. v Dobravljah, umrlega že dne 23. aprila v Trstu. Ob tej priliki je po dolgem odmoru spet nastopil naš cerkveni moški zbor, ki je dovršeno zapel tri žalostinke. Le neki tuji osebi večno lepa »Vigred« ni ugažala. — »Le čevlje sodi naj kopitar!«

Kostanjevica.

Naznanjamo javnosti, da je v začetku oktobra dobil naš predsednik odlok goriške prefekture, s katerim se naše pevsko in bralno društvo »Zora« razpušča z motivacijo, da ni delovalo v skladu z državnim redom. Ustanovljeno je bilo l. 1905. in je delovalo torej 22 let. Med vojno prekinjeno se je po vojni spet obnovilo v veselje, zabavo ter korist mladine. Gojilo je narodno in cerkveno petje pod spretnim vodstvom našega pevovodje g. Franceta Spačala. — V nedeljo 30. t. m. bo pri nas otvoritev po vojni obnovljene cerkve. Kakor se sliši nas obišče več visokih gostov.

Idrijske novice.

Septemberska številka fašistskega mesečnika »Gerarchia« pri naša tudi razpravo o rudnikih Julijske Benečije. Naš rudnik živega srebra opisuje neki Camillo de Piera precej natančno. Pri opisu uporablja načrte inženirja Kropača, kar sam priznava. Omenja tudi produkcijo živega srebra v povojnih letih. Najvišja je bila l. 1920, ko so pridelali 526 ton živega srebra. Potem je produkcija padala. L. 1925. — zadnje, ki ga avtor navaja — so izkopali 448 ton in pol v vrednosti 19 milijonov 228 tisoč lir. Pisatelj navaja tudi število delavcev, ki je do konca l. 1925. stalno padalo. Poznejših podatkov nima.

Pisma naših izseljencev.

Pozdravi iz Francije.

Slovenski fantje, ki delamo v rudnikih Stiring Wendel, pošiljamo iskrene pozdrave vsem tistim, ki bodo brali te naše vrstice, ter vsem našim staršem, bratom, sestram, sorodnikom, fantom in dekletom, da bi nam ostale zmiraj zveste kakor tudi mi ne bomo pozabili na svojo prekrasno domačijo, kjer smo bili rojeni. Bog vas živi! Rožič Avguštin in Cigoj Peter, Osek; Kemperle Ivan, Grahovo; Bric Anton, Grahovo; Flander Alojz, Grahovo; Flandar Ivanka, Grahovo; Hvala Stanko, Ponikve, vsi iz Primorskega. Voga Franc, Jugoslavija.

Tržne cene

dne 27. oktobra 1927.

Česen L 1 do 1.10 kg; zelje sveže 60 do 70 cent. kg; zelje kislo L 1.60 do 1.80; čebula 80 do 90 cent. kg; fižol navaden L 1.80 kg; fižol koks L 2.20 do 2.40 kg; glavna solata L 1 do 1.40 kg; endivija 40 do 50 cent. kg; melanzane 50 cent. kg; krompir 50 cent. kg; peveroni 40 do 50 cent. kg; paradižniki 40 do 50 cent. kg; grah svež L 2.80 do 3 kg; repa sladka 30 do 40 cent. kg; repa kisla L 1 do 1.20 kg; radič zelen L 1 do 1.40 kg; špinača 40 do 60 cent. kg; zelena 50 do 60 cent. kg; fižol v stročju L 1.20 do 1.40 kg; motovilec L 1.40 do 1.50 kg; ohrov 30 do 40 cent. kg; bučice L 1 do 1.40 kg; kostanj 60 do 80 cent. kg; fige suhe L 1.40 do 1.80 kg; jabolka L 1 do 2 kg; maroni L 1.10 do 1.30 kg; orehi L 2.60 do 2.80 kg; hruške L 1.20 do 2.60 kg; namizno grozdje L 1.40 do 3.20 kg; maslo sveže L 14 do 15 kg; presno L 17 do 18 kg; mleko L 1 do 1.10 liter; med L 10; sladka smetana L 12 kg; skuta 4 L kg; jajca 70 cent. komad.

ZAHVALA.

Ob priliki prepeljave zemskih ostankov mojega nepozabnega soproga

JOSIPA

iz Trsta na rihemberško pokopališče v lastno grobnico, se iskreno zahvaljujem vsemu dobremu rihemberškemu ljudstvu, ki se je v tako obilnem številu pogreba udeležilo. Posebej se naj velja moja zahvala preč. g. župniku Jos. Strancarju, gosp. obč. tajniku Mohoreviču, moškemu cerkvenemu pevskemu zboru za ganjive in v srce segajoče žalostinke in Novemu pogreb-nemu podjetju v Trstu. Bog plačaj vsem!

Trst, 23. oktobra 1927.

Karla Terčič.

Iščem kovaški brus od 130 kg do 250 kg. Plačam po dogovoru. Na slovo pove uprava »Goriške Straže«.

Prenosljivi gramofoni v obliki kovčka ali pa za sobe, z veliko zaščitno plošč z modernimi slovenskimi pesmimi. Pritikline za gramofone, vzmeti (peresa) in popravila v knjigarni Wokulat Gorica, Corso, telefon 347.

Kupci pozor! Radi družinskih razmer je na prodaj srednje kmečke posestvo v Volčah na Tolminskem po ugodni ceni. Posestvo obstoja iz njiv, travnikov ter večje množine gozdov; poslopje obnovljeno po vojni in pripravno za vsako obrt. Prednost imajo kupci za skupno posestvo, 14 dni po razglasitvi pridejo na vrsto kupci za posamezne parcele. Obrniti se je na Kristijan Černigoj, trgovina v Volčah št. 48.

Zavod Dr. BONCINA-FINETTI

TRST, Via Fabio Filzi 23, V. n. Tel. 48-03

Zagotovljeno 3-dnevno zdravljenje

„ŠIJATIKE“

(Trganje v kolku)

Zdravljenje živčnega trganja v laktih in v bokih. — Sprejema od 10-12 in od 15-17.

Lloyd Sabaudc.

Prihodnje voznje:

v Severno Ameriko:

»Conte Biancamano« 4. 11. 1927.

»Conte Rosso« 22. 11. 1927.

Iz Genove v Njujork v 9. dneh;

v Južno Ameriko:

»Tomaso di Savoia« 10. 11. 1927.

»Conte Verde« 17. 11. 1927.

»Maria Cristina« 24. 11. 1927.

Iz Genove v Buenos Ayres v 13½ dneh.

v Avstralijo:

»Regina d'Italia« 20. 12. 1927.

Informacije daje in sprejema prednaročila na vozne listke za stopnik

F. Rosich, Gorica,
Via Contavalle št. 4.

V Solkanu, na glavnem trgu priporočila slav. občinstvu svojo trgovino manufakture, steklenic, šip, posode ter žarnic; za delavce zelo trpežne obleke. Cene jako znižane. Fr. Prencis.

Dott. Gius. Comel

specialist za bolezni v
ušesih, nosu in grlu,

bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah je odprl ambulatorij v Gorici, Via Garibaldi 11 (prej Teatro). Sprejema od 9-11 predp. in od 3-4 pop.

POZOR!!

Velika zaloga mrtvaških potrebščin 20% ceneje kot povsod drugod. J. Saksida, trgovec z mrtv. predmeti. Dornberg št. 3.

ACQUA DELL'ALABARDA

proti izpadanju las.

Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prehladu in za ojačenje korenin. Steklenica po 6 lir — se dobiva v lekarni Castellanovich, lastnik F. Bollafio, Trst, Via Giuliani 42. — V Gorici, Via Carducci 9 pri Fiegel.

PLJUČNE BOLEZNI

Dott. Cerretti

Radiologični kabinet je odprt: v Vidmu: Via del Sale 15 (vse dni) v Gorici: Via Barzellini 3 (ob sredah in petkih ob pop. urah).

Zdravnik

za zobe in usta

Dr. LOJZ KRAIGHER

sprejema

v GORICI

Piazza della Vittoria št. 20

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon številka 50

Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica

Din. 50.000.000

Centrala LJUBLJANA

Rezerve

Din. 10.000.000

Podružnice in agencije: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Prevalje, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Trst. Sezonska ekspozičura: Rogaška Slatina.

Vloge na knjižice po 4 1/2 %.

Vloge v tekočem računu lir ali dinarjev, (najugodnejše obrestne mere).

Nakup valut, čekov, deviz in obligacij vojne odškodnine (bonov) po najugodnejših cenah.

Nakazila v tu- in inozemstvo.

Borzni in ostali bančni posli.